

Nr 395

Av herr Gustafsson i Borås, om rätt för polisen att genom stickprov kontrollera bilisters nykterhet.

I olika sammanhang har frågan diskuterats om att ge polisen rätt att stickprovsvise kontrollera bilisternas nykterhet genom att ta prov på utandningsluften. En sådan analys kan ske på platsen för ingripandet och utan obehag för den undersökte. Något ingrepp i den undersöktes kroppsliga integritet kan knappast anses vara för handen.

Visserligen anförde första lagutskottet i sitt utlåtande nr 16 år 1957, att provtagning på utandningsluften torde vara hänförlig under stadgandet i 28 kapitlet, 12 paragrafen i rättegångsbalken om kroppsbesiktning. Emellertid fanns vid tidpunkten för beslutet om det nämnda lagrummet inga praktiska metoder för att ta prov på utandningsluften, och det torde vara diskutabelt om lagstiftningen med kroppsbesiktning har avsett ett så enkelt förfarande som att ta ett prov av den utandade luften.

Detta sker regelmässigt vid polisens kontroller genom att polismannen försöker att lukta sig till ev. förekomst av alkohol i den utandade luften. Denna metod är otillfredsställande dels därför att det är mycket svårt att enbart genom lukten ana sig till om den undersökte har alkohol i kroppen och dels därför att metoden är ohygienisk och otidsenlig. För den undersökte torde det också vara värdefullt att genom en objektiv kemisk metod kunna få fastställt om det finns sådan koncentration av alkohol i kroppen att blodprov bör tagas.

1957 års trafiknykterhetskommitté uttalade, att rätt att begära ett utandningsprov alltid föreligger, men att möjligheten att mot den enskildes vilja genomföra det däremot aldrig finns. Detta väcker frågan om vilka åtgärder som bör vidtagas mot den som vägrar. Utredningen var inne på tanken att en vägran skulle anses ge underlag för skälig misstanke om trafiknykterhetsbrott och därmed ge polisman rätt att föranstalta om blodprovstagning.

För en polisman torde det ofta vara svårt att på annat sätt avgöra om skälig misstanke om trafiknykterhetsbrott föreligger. Undersökningar har visat, att tränade läkare bedömer endast 50 % av dem som har 0,5 promille alkohol i blodet som påverkade. Sannolikheten att vid 0,5 promille inte bli ansedd som påverkad är således lika stor som motsatsen.

Läkarens slutsats baserar sig på omfattande prov enligt ett särskilt for-

mulär. Hur mycket svårare skall inte då en polisman på fältet ha att avgöra påverkan vid låga blodalkoholhalter?

Rätt för polisman att stickprovsvis pröva trafikanternas nykterhet torde få en icke oväsentlig förebyggande effekt. En nyligen publicerad SIFO-undersökning har visat, att ett skrämmande stort antal bilister har kört bil efter alkoholförtäring, som kan innebära en fara för trafiksäkerheten. Den ökade upptäcktsrisk som överraskande kontroller med provtagning på utandningsluften skulle innebära bör rimligtvis avhålla en påverkad från att sätta sig vid ratten.

De hinder som föreligger för att polisen genom stickprov på bilisternas utandningsluft skall kunna kontrollera nykterheten bör snarast undanröjas.

Jag hemställer,

att riksdagen ville förorda att vägtrafikförordningen får sådan lydelse, att polisen erhåller rätt att företa i motionen nämnda stickprovskontroller.

Stockholm den 26 januari 1966

Axel Gustafsson

i Borås